

комісією, з експертами Венеціанської комісії. Час втрачений. Якщо ми будемо зараз вносити якісь зміни, нам потрібно буде знову звертатися до Конституційного Суду, отримувати висновок про те, що закон відповідає і не звужує права і свободи громадян. Саме цим я можу пояснити відсутність у нас компромісу щодо врахування будь-яких зауважень на цьому етапі. Ми будемо рухатись із цим законом і далі.

Я хочу також зазначити, що посилюючи інститут адвокатури і змагальність у кримінальному процесі Законом «Про прокуратуру», який буде запропонований парламенту, ми вносимо зміни до Закону «Про безкоштовну правову допомогу» і переносимо термін його впровадження в повному обсязі з 2017 р. на 1 липня 2014 р. Саме в цей термін по всій території України мають бути створені центри безкоштовної правової допомоги, які мають замінити фактично функцію прокуратури щодо здійснення загального нагляду і представництва в судах. Саме до цих центрів будуть звертатись українські громадяни. Саме це і буде компенсатором позбавлення прокурорів певних повноважень. Від України це вимагає значних фінансових коштів. На тлі відсутності міжнародної підтримки і фінансування окремих програм Україна буде продовжувати цю реформу і спиратися виключно на свої сили, на сили Державного бюджету України. Я хочу заявити, що ми цю реформу через відсутність коштів не зупинимо і будемо її продовжувати. Вона невід'ємно пов'язана із реформою прокуратури. Саме тому проектом Закону «Про прокуратуру» ми пропонуємо змінити Закон «Про безкоштовну правову допомогу».

Хочу сказати, що якщо 300 голосами буде прийнято зміни до Конституції України, ми безперечно будемо працювати над змінами до Закону «Про судоустрій і статус суддів». Тому що саме цей Закон має бути приведений до вимог вже зміненої Конституції України. Має бути створена нова Вища рада юстиції згідно з європейськими стандартами – так, як ми це визначили в законопроекті і отримали позитивний висновок європейських інституцій.

Також якщо парламент підтримає депутатський законопроект про внесення змін до закону, пов'язаного із встановленням повноважень Верховного Суду України, ми підтримаємо цей законопроект, пов'язаний з певним розмежуванням повноважень між вищими спеціалізованими судами і Верховним Судом України.

Не буду забирати багато часу, шановні колеги, ми продовжуємо роботу. Як тільки парламент прийме, а ми в цьому не сумніваємося, новий Закон «Про прокуратуру», ми негайно збираємося розпочати свою роботу з тим, щоб в Україні з'явилося Державне бюро розслідувань. Щоб воно розслідувало злочини проти осіб, які працюють у правоохоронних і судових органах, щодо вищих посадових осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів. Ми плануємо запропонувати парламенту, і також за ініціативою глави держави, проект Закону України «Про кримінальні проступки». Будемо працювати насамперед з українськими експертами, а потім проходити відповідні європейські процедури.

Шановні колеги, дякую вам за увагу, бажаю плідної співпраці на цій високоповажній конференції та гарних дискусій.

Григорій СЕРЕДА,
заступник Генерального прокурора України,
доктор юридичних наук, професор

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПОДАЛЬШЕ ВПРОВАДЖЕННЯ

Шановні учасники та гості конференції!

Насамперед за дорученням Генерального прокурора України Віктора Пшонки дозвольте подякувати керівництву офісу Ради Європи та іншим організаторам за запрошення взяти участь у роботі міжнародної конференції.

Незабаром – перша річниця набуття чинності новим Кримінальним процесуальним кодексом (КПК) України, і це – гарний привід відзначити її проведенням подібного заходу. Приємно, що до нього долучилися не лише відомі вчені, а й фахівці, які щоденно безпосередньо реалізують норми Кодексу на практиці.

Про високий рівень заходу свідчить і те, що серед запрошених – авторитетні міжнародні експерти, які брали безпосередню участь у підготовці КПК України та нової редакції Закону України «Про прокуратуру». За тривалий час спільної роботи вони стали, без перебільшення, нашими колегами. Окрему подяку хочу висловити Уряду Данії, який є партнером Проекту Ради Європи «Підтримка реформи кримінальної юстиції в Україні».

Тема конференції є надзвичайно важливою. Вона дає можливість оцінити перші результати реформи кримінальної юстиції як однієї з найважливіших подій у сучасному правовому житті України. Ми матимемо змогу обмінятися досвідом у цій сфері, визначити шляхи подолання ймовірних проблем та надати рекомендації, важливі для однакового застосування права по всій країні. Вже сьогодні практика застосування Кодексу переконливо доводить доцільність та своєчасність зроблених кроків. Завдяки концентрації зусиль керівництва держави і особисто Президента України Віктора Януковича, усіх правоохоронних і судових органів та безперервного навчання працівників відбулися значні позитивні зрушення.

Дозвольте зупинитись на основних характеристиках процесуальної діяльності в правоохоронних органах та виокремити найважливіші тенденції в цій сфері.

Незважаючи на те, що досвід роботи у нових умовах тільки напрацьовується, протидію злочинності послаблено не було. Завдяки впровадженню Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР, Реєстр) було здійснено перехід до нового прогресивного механізму збирання, зберігання, обліку, захисту, пошуку та узагальнення даних, забезпечено отримання об'єктивної інформації в мінімально короткі строки. ЄРДР дозволяє реалізувати належ-

ний контроль за додержанням законів під час досудового розслідування, а також здійснювати моніторинг стану розслідування кримінальних правопорушень. Робота з уніфікації Реєстру триває. Підвищена увага зараз приділяється питанням розширення аналітичних можливостей Реєстру.

Запровадження ЄРДР стало надійною перепорою зловживанням при реєстрації злочинів. Якщо торік було встановлено 8 тис. 500 прихованих від обліку кримінальних правопорушень, то в умовах дії Реєстру кількість виявлених фактів невнесення заяв та повідомлень зменшилась втричі. Загальна кількість зареєстрованих правопорушень перевищила мільйонну позначку та становить 1 млн 218 тис. 139 правопорушень.

Пріоритетом для прокуратури є забезпечення дотримання розумних строків досудового розслідування. Більш ніж удвічі збільшилась частка проваджень: в яких особам повідомлено про підозру – 13% у березні цього року та 31% у вересні; направлених до суду – 11% у березні та майже 29% у вересні. Стабільно знижується частка незакінчених кримінальних проваджень. Якщо за результатами роботи у I кварталі вона перевищувала 50% (51,5%) від загальної кількості, то за півріччя склала вже майже 36%, а за 9 місяців – лише 28,4%.

Реалізується закладена в КПК України ідея гуманізації запобіжних заходів. Усі вони застосовуються винятково судом. При цьому перевага в застосуванні надається особистому зобов'язанню, заставі та домашньому арешту. Частка практичного застосування цих трьох запобіжних заходів становить 66%. Це об'єктивно призвело до значного зменшення кількості осіб, які утримуються під вартою. Такий запобіжний захід застосовано судами лише до 11 тис. осіб, що вдвічі менше ніж торік. Як наслідок – вирішено проблему переповнення слідчих ізоляторів. Чисельність в'язнів в установах попереднього ув'язнення зменшилась на 8,1 тис. осіб.

Посилено контроль за проведенням оперативно-розшукових заходів у кримінальному провадженні, які отримали статус негласних слідчих (розшукових) дій. Вони всі проводяться з відома або за погодженням із прокурором. Для цього в органах прокуратури було реорганізовано наглядові підрозділи і створено окремі підрозділи кримінального процесуального керівництва, проведено інші структурні та організаційні зміни. За таких умов майже 80% отриманих негласним шляхом матеріалів вже використано як докази у кримінальному судочинстві. Фактично на сьогодні негласні слідчі (розшукові) дії стали більш ефективним засобом розкриття злочинів, ніж здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Успішно впроваджується інститут угод у кримінальному провадженні, що сприяє швидкому і оперативному досудовому розслідуванню та судовому розгляду. До суду надіслано 123 тис. проваджень, кожне шосте з них – з угодами про примирення або визнання винуватості.

Водночас кардинальне реформування кримінальної юстиції неможливе без певних труднощів. Створена в Україні нова модель кримінального провадження вимагає відповідного кадрового та матеріально-технічного забезпечення. Зокрема, значних людських і фінансових ресурсів потребувало запровадження ЄРДР, інституту процесуального керівництва, оснащення

кімнат для роботи із секретними документами тощо. Завдяки розумінню та підтримці з боку держави ці питання успішно вирішуються. З огляду на зростаюче навантаження на процесуальних керівників упродовж останніх 2 років штатна чисельність прокурорів була дещо збільшена.

Наступний крок у реформуванні кримінальної юстиції – це прийняття Закону України «Про кримінальні проступки» та створення Державного бюро розслідувань. Прийняття цього Закону сприятиме прискоренню кримінального процесу щодо значного масиву правопорушень, які не є особливо тяжкими, за рахунок проведення дізнання, а не досудового слідства, та спрощення судового розгляду. Державне бюро розслідувань повинне, на мою думку, мати повноваження щодо розслідування злочинів, вчинених високопосадовцями та працівниками правоохоронних органів. Доти, доки новий орган не створено, зазначену функцію продовжує виконувати прокуратура.

Вважаю, що ця реформа вимагає ретельного підходу, а вивчення міжнародного досвіду щодо функціонування різних типів правоохоронних систем стане для всіх нас у пригоді. Процес створення Державного бюро розслідувань потребує не лише напрацювання необхідного досвіду і законодавчої бази, а й готовності усіх правоохоронних органів до таких змін. Водночас поглиблене вивчення практики роботи слідчо-наглядових підрозділів органів прокуратури засвідчило необхідність комплексного реформування, що вимагає від Генеральної прокуратури принципових рішень. Тому на сьогодні органи прокуратури приводяться у відповідність до вимог КПК України та стандартів Ради Європи. Зокрема, ліквідовано посади слідчих у прокуратурах районного та міського рівнів – а їх близько 800. Скорочено чисельність працівників Генеральної прокуратури та прокуратур областей майже на 1,5 тис. осіб. Функції процесуального керівництва розподілені між різними структурними підрозділами – ними опікуються працівники прокуратури, які обіймають посади як у центральному апараті, так і в прокуратурах регіонального рівня. До речі, саме на цих рівнях сконцентровано весь слідчий потенціал прокуратури. На посадах слідчих залишені кращі фахівці. Сподіваюсь, що вони в подальшому зможуть стати кадровою основою Державного бюро розслідувань.

При розслідуванні кримінальних проваджень можуть виникнути колізії, коли здається, що певні питання не врегульовані новим процесуальним законом. Причиною цього є насамперед недостатність досвіду роботи. Тому я підтримую думку про передчасність внесення кардинальних змін до Кодексу. Насамперед потрібно напрацювати практику реалізації його норм, провести змістовний аналіз результатів їх застосування, і тільки тоді можна буде робити висновки щодо можливих недоліків Кодексу та вживати необхідних заходів для їх усунення.

Безперечно, обговорення на конференції винесених на порядок денний питань сприятиме вдосконаленню практики застосування нового КПК України.

Дозвольте побажати всім учасникам конференції творчого натхнення, плідної роботи, результативного пошуку і вироблення оптимальних варіантів розвитку кримінальної юстиції задля панування верховенства права в українському суспільстві.